

Voimistamista vai välittömyyttä? Verkon viihteellisten väkivaltasisältöjen eettisestä käsittelystä

Verkkoväkivalta, vihapuhe, tutkimusetiikka, sosiaalinen media

Elina Vaahensalo

elina.vaahensalo [a] tuni.fi

Tutkija

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, hyvinvointitieteet

Tampereen yliopisto

Viittaaminen: Vaahensalo, Elina. 2025. "Voimistamista vai välittömyyttä? Verkon viihteellisten väkivaltasisältöjen eettisestä käsittelystä". *WiderScreen* 28 (1–2).

<https://widerscreen.fi/numerot/1-2-2025-widerscreen-28-numerot/voimistamista-vai-valittomyutta-verkon-viihteellisten-vakivaltasisaltojen-eettisesta-kasittelysta/>

Katsauksessa tarkastelen verkossa ja sosiaalisen median alustoilla julkaistun väkivaltasisällön tutkimuskäyttöön liittyviä eettisiä haasteita. Lähestyn aihetta omien tutkimuskokemusteni kautta, ammentaen kokemuksistani kuvafoorumi Ylilaudan sisältöjen parissa.

Tekstissä pohdin verkkoväkivallan sekä varsinkin viihteellisiksi ja humoristisiksi tarkoitettujen väkivaltasisältöjen tunnistamisen ja tulkinnan vaikeuksia sekä sitä, mitä hyötyjä ja haittoja väkivaltasisältöjen toisintamisella voi olla erityisesti akateemisen kontekstin näkökulmasta.

Esitän katsauksessa kolme keskeistä tapaa eettisyyden vahvistamiseen: metodologinen perustelu, kielellinen ja käsitteellinen tarkkuus sekä tekniset toimenpiteet, kuten aineistoesimerkkien muokkaus ja sisältövaroitukset. Tarkoitukseni ei ole tarjota valmiita tai kaikenkattavia tutkimuseettisiä vastauksia, vaan korostaa jatkuvan reflektiivisen pohdinnan ja tapauskohtaisen arvioinnin merkitystä väkivaltaisten sisältöjen kriittisessä käsittelyssä. Tutkimuksellinen rehellisyys ja vastuu ovat jatkuvassa jännitteessä keskenään, ja haluan painottaa tämän jännitteen tunnistamisen tärkeyttä eettisesti kestäväen sosiaalisen median tutkimuksen edellytyksenä.

Johdanto

Olen tutkimuksessani käsitellyt toiseuttavaa verkkokeskustelua ja sen kautta myös sellaisia vuorovaikutustilanteita, joissa ulkopuolisuutta ja vastakkaisuutta tuotetaan väkivaltaa kuvaavien tai väkivallalla uhkaavien sisältöjen avulla (Vaahensalo 2022). Olen tutkimustyössäni toistuvasti törmännyt verkkokeskustelujen väkivaltaisuuden rehellisen ja avoimen käsittelyn vaikeuteen – toisinaan jopa mahdottomuuteen. Tunnistettavien yksilöiden yksityisyyden kunnioitus ja tarpeen tullen suojeleminen on tutkimuksessa selviö, mutta tutkijan on myös huolehdittava, ettei hänen tuottamansa tutkimus esimerkiksi loukkaa ja vahingoita jo entuudestaan marginalisoidussa asemassa olevia tai voimista vihamielisiä sisältöjä lisäjulkisuuden avulla (ks. esim. Phillips 2018a). Tasapainoilu väkivaltaisten sisältöjen eettisen sekä toisaalta myös läpinäkyvän käsittelyn välillä on mutkikasta, sillä tutkijaa velvoittaa myös rehellisyys.

Olen ollut jo digitaalisen kulttuurin opiskelijana kiinnostunut verkon ja sosiaalisen median pimeästä puolesta sekä siitä, mitä ihmiset sanovat ja julkaisevat, jos itseilmaisulle ei aseteta ollenkaan rajoja tai provokatiiviseen, normien vastaiseen ilmaisuun suorastaan rohkaistaan. Tämä kiinnostus tekee minusta taipuvaisen raflaavuuteen; shokeeraaviksikin mielletävät ääripään esimerkit erilaisista ilmiöistä vetävät minua puoleensa, ja mielelläni nostaisin niitä esiin myös omassa työssäni. Raflaavuus ja halu tehdä tutkimuseettisesti tiukempaakin tarkastelua kestävästä tutkimuksesta käyvät minussa tutkijana jaakobinpainia, joka käynnisti tarpeen myös tälle tekstille.

Tutkimuskatsauksessani pohdin verkkokulttuurisessa kontekstissa julkaistujen väkivaltaisisältöjen ja erityisesti viihteellisiksi tulkittavien väkivaltaisisältöjen tutkimuskäyttöä, tutkimuskäyttöön liittyviä ongelmia sekä mahdollisia käytäntöjä haastavien sisältöjen eettisesti kestävästä tutkimuskäytöstä.

Viihteellisillä väkivaltaisisällöillä tarkoitan tässä tekstissä erityisesti sellaisia väkivaltaa kuvaavia tai väkivallalla uhkaavia sisältöjä, jotka ovat tulkittavissa provokatiivisiksi, normien vastaiseksi tai humoristisiksi; sisällöt on luotu naurattamaan, herättämään huomiota sekä synnyttämään myös positiivisia reaktioita. Lähestyn aihetta oman tutkimustyöni kautta tunnistamani tärkeiden haasteiden, sekä keskeisten eettisyyttä vahvistavien käytäntöjen kautta. Tavoitteeni ei ole pyrkiä tekstilläni yksiselitteisiin tai kaikenkattaviin vastauksiin verkon viihteellisten väkivaltaisisältöjen eettisesti kestävästä tutkimuskäytöstä, vaan tavoitteeni ennen kaikkea sanoittaa ongelmia, joihin olen itse toistaiseksi löytänyt valitettavan vähän ratkaisuja.

Tekstin pohjana hyödynnän kokemuksiani verkkokeskustelukulttuurien tutkimuksessa sekä erityisesti suomenkielisen kuvafoorumi Ylilaudan sisällöistä ja niiden tutkimuskäytön haastavuudesta (Vaahensalo 2022; Vaahensalo 2021). Ylilauta on alustana verkkokulttuurinen, provokatiivinen media (ks. Tuomi 2019), jossa yleisesti hyväksytyjä arvoja kyseenalaistetaan ja rikotaan sekä ylläpidon että käyttäjien tasolla. Erityisen provokatiivisiksi luettavat sisällöt eivät ole ylläpidon tuottamia, mutta kulttuurina ja kokonaisuutena alusta on keskustelukulttuureineen ja normeineen myös ylläpidon määrittämää. Alusta on tietoisesti luotu vapaaksi, välittömäksi, anonymiksi ja vaihtoehtoiseksi keskustelukulttuuriksi, joka kannustaa luovuuteen erityisesti juuri provokatiivisuuden ja normien rikkomisen saralla (Vainikka 2020, 32). Alusta on syntynyt jatkumona suomalaiselle kuvafoorumi- tai kuvalautakulttuurille, jonka provokatiiviset ja vastakulttuuriset erityispiirteet ovat kulkeutuneet Ylilaudalle yhdysvaltalaislähtöiseltä, vuonna 2003 perustetulta 4chan-kuvafoorumilta, sekä Ylilaudan muilta suomenkielisiltä edeltäjiltä kuten Finnchan- ja Kuvalauta-alustoilta (Suominen et al. 2019).

Ylläpidon lisäksi Ylilaudan provokatiivisuus, viihteellisyys, vastakulttuurisuus ja myös väkivaltaisuus heijastuvat erityisesti käyttäjien tuottamien sisältöjen tasolla (Vainikka & Harju 2019, 107). Koska keskustelukulttuuri on lähtökohtaisesti provokatiivinen ja vastakulttuurinen, pitää huomiota hakea äärimmäisin keinoin ja anonymisissa yhteisöissä omaa osallisuuttaan kulttuuriin pitää todistaa hallitsemalla yhteisön kulttuuriset ja kielelliset erityisyydet. Osallisuus yhteisöön myös edellyttää, että vähintäänkin hyväksyy yhteisön omat normit ja keskustelukulttuurin ominaispiirteet (Vaahensalo 2021; Vaahensalo 2022).

Väkivaltaisten verkkosisältöjen tutkimuskäyttöön liittyvät haasteet eivät rajoitu provokatiivisiin tai viihteellisiin verkon väkivaltasisältöihin, mutta olen kokenut niiden käsittelyn omassa työssäni erityisen haastavaksi. Vaikka ne voivat verkkokeskusteluissa täyttää äärimmillään myös rikoksen tunnusmerkit, on viihteen ja huumorin varjolla julkaistu sisältö kuitenkin pääsääntöisesti monitulkintaista, ja varsinkin kuvallisten sisältöjen vahingollisuuden tulkinta voi edellyttää verkkokulttuuristen, intertekstuaalisten viittausten tuntemusta.

Verkon viihteellisillä väkivaltasisällöillä ei välttämättä myöskään ole yhtä yksilöitävää kohdetta, eikä niillä aina ole tunnistettavaa uhria. Sisältöjä ei siis välttämättä ole luotu väkivaltaiseksi eleeksi jotakuta kohtaan, vaan esimerkiksi sosiaalisessa mediassa julkaistut sisällöt voivat olla myös käsikirjoitettua ja suotuisaksi kuvitellulle yleisölle luotua väkivaltaviihdettä, jolle ei hahmoteta uhria tai kohdetta.

Verkossa viihteellisyys ja provokatiivisuus ottavat monenkirjavia muotoja, ja erilaisissa verkon ympäristöissä sekä kulttuurisissa konteksteissa niille muodostuu myös erilaisia merkityksiä. Alustoilla, joilla työkseen sisältöjä tuottavat pyrkivät kasvattamaan seuraajaverkostojaan ja keräämään sisällöilleen mahdollisimman paljon reaktioita, viihteellisyys ja provokatiivisuus ovat keino saavuttaa huomiota sekä toisaalta myös tuloja sisällöntuottajille. Ylilaudan kaltaisilla anonyymeillä alustoilla, joilla käyttäjän tunnistettavan henkilökohtaisen identiteetin sijaan sisällöntuotantoa ohjaa enemmänkin alustan kulttuurin määrittämä ryhmäidentiteetti, provokatiivisuus voi nivoutua osaksi yhteisön kulttuurista ja kielellistä rekisteriä (ks. esim. Vaahensalo 2022; Koski & Turtiainen 2020, 90). Väkivaltasisällöillä voikin olla eri verkkokulttuureissa merkittävä rooli oman yhteisen ”me”-identiteetin luomisen ja vahvistamisen kannalta, sillä niiden ymmärtäminen ja hyväksyminen osaksi yhteistä jaettua huumorikulttuuria voi olla osoitus yhteisön osallisuudesta. Siksi on tärkeää, että myös tutkimuksessa olisi keinoja niiden kriittiseen käsittelyyn. Vihapuheen ja viihteellisen verkkoväkivallan purkaminen on mahdotonta, jos verkon ja sosiaalisen median pimeää puolta ei uskalleta nostaa myös akateemiseen kontekstiin (ks. myös Jane 2014). Jotta syitä ja merkityksiä verkkoväkivallan ja vihapuheen taustalla voidaan ymmärtää, on ensin tarkasteltava mitä todellisuudessa sanotaan ja viestitään.

En läpikäy tekstissä laajamittaisesti sosiaaliseen mediaan, verkkosisältöihin tai verkkokulttuureihin liittyviä tutkimuseettisiä käytäntöjä, kuten anonymisointia, aineistonkeruuseen liittyvää tietoista suostumusta tai henkilötietorekisterin rakentumiseen liittyviä käytäntöjä (ks. esim. Franzke 2020; Kosonen et al. 2018; Turtiainen & Östman 2013; Markham & Buchanan 2012; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019). Keskityn tässä tekstissä niihin eettisiin ansalankoihin ja kompastuskiviin, jotka ovat erityisiä juuri viihteellisille väkivaltasisällöille, mutta tekstissä mainitut eettisyyttä vahvistavat käytännöt eivät poislue muita eettisesti kestävästä tutkimuksesta olennaisia käytäntöjä ja prosesseja.

Keskeisimmät haasteet viihteellisten väkivaltasisältöjen tutkimuskäytössä

Lähestyn viihteellisten ja provokatiivisten väkivaltasisältöjen haastavuutta pelkistetysti näiden keskeisten haasteiden kautta: 1) Arkaluontoisuuden ja väkivallan tunnistaminen; 2) Vahingollisten sisältöjen toisintaminen ja voimistaminen.

Väkivaltaisen sisällön tunnistaminen

Väkivaltaisen sisällön tunnistaminen väkivaltaiseksi ei ole verkon ja sosiaalisen median kontekstissa yksiselitteistä. Sitä on usein määritelty intention ja vahingoittamispyrkimyksen (Henson et al. 2016), verkon ulkopuolella toteutuvien väkivallan vaikutusten (Peterson & Densley 2017, 194–95), sekä vihamielisen puheen väkivaltaa legitimoivan sekä normalisoivan vaikutuksen näkökulmasta (ks. esim. Mulinari & Neergaard 2012). Väkivaltaan viittaava sisältö ei kuitenkaan ole verkkovuorovaikutuksen ja sosiaalisen median kontekstissa aina eksplisiittistä tai johonkin tiettyyn yksilöön kohdistettua, eivätkä sen vaikutukset ole välttämättä fyysisten iskujen tavoin välittömiä. Myös väkivaltaisisältöjen julkaisuun liittyvien intentioiden arvioiminen on mutkikasta, sillä verkon ja sosiaalisen median julkisuuden kontekstissa väkivaltaisisällöissä on vuorovaikutuksen lisäksi performatiivisuutta – ne ovat keinoja kommentoida ja reagoida, mutta myös muille käyttäjille tarkoitettuja esityksiä. Raa’asti epäinhimillistävä sosiaalisen median päivitys voi olla kohdennettu myötämieleiseksi hahmotetulle yleisölle loukattavan uhrin sijaan, ja siksi verkossa julkaistuja väkivaltaa ilmentäviä sisältöjä tulisi tarkastella myös mediaesityksinä ja mediaväkivaltana, jossa on kyse suoran toiminnan sijaan väkivallan ja vahingoittamisen representaatioista (ks. esim. Carter 2003).

Verkon väkivaltaisisältöjen ymmärtäminen mediaesityksinä liittyy myös niiden suhteeseen toteen ja fiktion; verkkoväkivalta voi olla tarinallista tai väkivallalla fantasiointia, tai se voi olla aito, suora, kohdistettu ja eksplisiittinen uhkaus. Eivätkä nämä kaksi ulottuvuutta ole toisiaan poissulkevia, vaan aitous ja tarinallisuus voivat hyvinkin sekoittua sosiaalisen median monitulkintaisissa sisällöissä.

Perinteisesti väkivalta hahmotetaan fyysisenä ja rikollisena, mutta verkossa ja sosiaalisessa mediassa julkaistut sisällöt voivat olla luonteeltaan väkivaltaisia, vaikka niillä ei olisikaan suoria fyysisiä vaikutuksia kohteeseensa (ks. esim. Knuutila et al. 2019; Särämä 2020), eivätkä väkivaltaiset sisällöt paheksuttavuudestaan huolimatta aina täytä rikoksen tunnusmerkkejä (Dunn 2021, 28). Vaikka verkossa ilmenevä väkivalta ei rajoitu ainoastaan kielenkäyttöön, on verkon väkivalta useimmiten diskursiivista, ja sen seuraukset ovat hahmotettavissa karkeasti kolmen näkökulman kautta: 1) Kielen kautta välittyvällä väkivallalla on valtaa vaientaa ihmisiä ja häiritä merkityksenantoprosesseja; 2) Syrjivässä kielenkäytössä merkitys itsessään voi olla väkivaltainen; 3) Toiston myötä väkivaltainen kielenkäyttö leviää ja tulee tunnistettavammaksi sekä

hyväksytyimmäksi (Silva 2017, 7; ks. myös Austin 1962 ja Butler 1997). Sosiaalisen median alustat ovat näiden sisältöjen levittämiseksi tehokas ympäristö, sillä teknisesti helpon levittämisen lisäksi kohujen ja provokaation kulttuurit yllyttävät ihmisiä osallistumaan sekä tallentamaan myös sellaisia sisältöjä, jotka ovat vaarassa tulla moderoituiksi ja piilotetuiksi (ks. myös Laaksonen & Pöyry 2018).

Verkkoväkivallan monitulkintaisuus liittyy erityisesti trollaamisen ja ironisen huumorin kulttuureihin verkossa. Trollaamisella tarkoitetaan erityisesti verkkokulttuureille spesifiä, usein ylimitoitettua provokatiivisuutta, joka on monesti keino erotella sisältöä tulkitsevista käyttäjistä ne, jotka ymmärtävät kyseisen kulttuurin tai yhteisön normien nyansseja sekä ironista huumoria – sekä ennen kaikkea ne, jotka eivät ymmärrä (ks. esim. Hardaker 2010; Buckels et al. 2014; Lumsden & Harmer 2019; Graham 2019). Nykyään monitulkintaiseksi laajentunut trollaaminen yhdistetään niin leikilliseen, ironiseen hämäämiseen, kuin myös poliittisten ääriliikkeiden fasilitoimaan verkkoväkivaltaan (Phillips 2018a, 14). Ironiseen hännäämiseen ja provokatiivisuuteen liittyy myös oletus siitä, että vastuu sisällön tulkinnasta on pääsääntöisesti tulkitsijalla; loukkaantuminen tai sisällön tulkitseminen väkivaltaiseksi on seurausta siitä, että sisältö on otettu liian tosissaan (ks. esim. Saresma 2020, 215; Lumsden & Morgan 2017).

Nimittämällä omaa toimintaa trollaukseksi, voidaankin pyrkiä häivyttämään vahingolliseksi tulkittun sisällön vaikuttamispyrkimyksiä (Phillips 2018a, 14). Viittaukset epäinhimillistäviin stereotypioihin tai seksuaaliseen väkivaltaan voivat olla sisällöntuottajan omasta mielestä humoristinen ja oikeutettu keino kärjistää ja ilmaista omia mielipiteitä, mutta tulkitsija voi hyvinkin nähdä ne uhkana omalle tai jonkun muun fyysiselle koskemattomuudelle (ks. esim. Keller et al. 2018). Sisällön julkaisun tarkoituksien ymmärrys ei siis ole yksiselitteistä, mutta ei myöskään tutkimuksen tekemisen kannalta aina välttämätöntä; väkivaltaa kuvaavaa tai väkivallalla uhkaavaa sisältöä voi tarkastella sellaisenaan väkivaltana riippumatta humoristisista tai ironisista intentioista, sillä esimerkiksi rasistinen väkivalta huumorista riippumatta toisintaa sekä vahvistaa väkivaltaisia rakenteita (Tervonen 2017).

Ironiaa tai huumoria ei voi kuitenkaan poislukea tulkinnasta tai analyysistä kokonaan, sillä niiden tiedostaminen on osa sisältöjen kontekstuaalista ymmärtämistä (ks. esim. Warfield et al. 2019, 2071). Tällaisten sisältöjen kohdalla tutkija onkin haastavan ja tärkeän arvottamisen edessä; missä määrin sisällöntuottamisen humorististen intentioiden huomioiminen on sisällön kontekstualisoinnin kannalta välttämätöntä, ja missä määrin se taas vie huomiota sisältöjen väkivaltaisuudelta tai mahdollisesti jopa väheksyy sitä.

Epäinhimillistävät tai väkivaltaa koskevat viittaukset eivät myöskään välttämättä aukea sellaisenaan väkivaltaisiksi; antisemitististä, karrikoitua juutalaista kuvaavaa *The Happy Merchant* -meemiä hyödynnetään varsinkin kuvalautakulttuurissa ahneuteen ja epäluotettavuuteen kytketyn toiseuden visuaalisena kuvaajana (Tuters & Hagen 2020; Zannettou et al. 2020).

Kuvalautakulttuurissa meemi on kuitenkin arkipäiväistyneessä asemassa, ja se hahmotetaan epäinhimillistävän väkivaltaisuuden sijaan kielellisenä symbolina tai ikonina, jonka merkitys rakentuu kulttuurille erityisten viittausten kautta.

Epäinhimillistämisen lisäksi myös meemiin kytkeytyvä todellinen, fyysinen väkivalta voi toisinaan aueta vain tunnetun ja ymmärretyn yhteyden kautta. Black Lives Matter -liikettä kiihdyttänyt yhdysvaltalaisen George Floydin murha on taipunut niin poliisiväkivaltaa vastustaviksi kuin myös ymmärtäviksi meemeiksi, mutta myös varsinainen George Floydin kohdistunut väkivaltatilanne ja siitä kuvattu videomateriaali on toistunut meemeissä (esim. Moody-Ramirez et al. 2021). Tällaisissa meemeissä väkivallan karnevalisointi ja väkivallalla pilailu voi irrottaa meemeissä esitetyn kuvamateriaalin alkuperäiskontekstistaan, eikä tilanteen hauskuuden allekirjoittaminen välttämättä edellytä tulkitsijalta kuvamateriaalin yhteiskunnallisen taustan ymmärtämistä.

Havainnoidessani Ylilaudalla esiintyvää väkivaltaista toiseuttavaa verkkokeskustelua, törmäsin keskusteluissa yhteen tällaiseen George Floydin tukehtumiskuolemaan humoristisesti viittaavaan, ja sitä eksplisiittisesti kuvaavaan Pink Floyd -otsikoituun meemiin. George Floydin tai Black Lives Matter -liikkeeseen täysin liittymättömään keskusteluketjuun lisätty meemi oli täydellinen esimerkki siitä, miten väkivaltaa Ylilaudalla hyödynnetään sekä viihteellisessä että toiseuttavassa – eli ”me vastaan muut” -kahtiajakoa vahvistavassa merkityksessä. Lopulliseen tutkimusta käsittelevään artikkeliin en voinut meemiä sisällyttää, sillä se on väkivaltaisuudessaan jo liian eksplisiittinen. Meemin poisjättäminen julkaisusta liittyi erityisesti väkivaltasisältöjen toisintamisen ongelmaan.

Vahingollisten sisältöjen toisintaminen ja voimistaminen

Vahingollisten sisältöjen toisintaminen on verkon väkivaltasisältöjen tutkimuskäytön tapauksessa väistämätöntä, sillä ilmiön olemassaolon toteaminen ja todentaminen jo sellaisenaan toisintavat sitä. Yksittäisen vihamielisen, epäinhimillistävän tai väkivaltaisen verkkokommentin nostaminen esimerkiksi tutkimusartikkelin otsikkotasolle (ks. esim. Vaahensalo 2022) voi taas puolestaan

voimistaa (engl. amplify) näkyvyyttä sellaiselle sisällölle, joka ei syntykontekstissaan välttämättä saisi juurikaan huomiota.

Väkivaltasisältöjen käsittelyssä ja sitä kautta niihin liittyvien teemojen toisintamisessa tutkijan tulee huomioida myös häirinnän ja väkivallan kohteiden suojele. Tuomalla esiin verkossa rakentuvia, joko yksilöön tai tunnistettavaan ihmisryhmään kohdistuvia häirintätapauksia tutkija voi myös altistaa häirinnän uhrin lisähuomiolle (ks. esim. Askanius 2021; Nikunen et al. 2021, 168). Väkivaltaisista verkkoaineistoista analysoidessa ja esittäessä tutkijan onkin huomioitava havainnoitavien suojelun lisäksi myös muut osapuolet, joihin tutkimuksen julkaisu voi vaikuttaa. Esimerkiksi yksittäisten sosiaalisen median kohujen tapauksessa häirintä on voinut kohdistua hyvinkin tarkasti rajattuun ja yksilöitävään ryhmään, ja mitä tarkemmin väkivallan kohde on tunnistettavissa, sitä tarkemmin tutkijan on arvioitava millaisia vaikutuksia tapauksen julkisella käsittelyllä voi olla.

Vaikka akateemisissa kontekstissa julkaistut tekstit tulevat yleensä pääsääntöisesti vain tiedeyhteisön tietoon, on silti tunnistettava ja tunnustettava oman työn mahdolliset vaikutukset. Erityisen haavoittuvaisessa asemassa ovat jo entuudestaan marginalisoidussa asemassa olevat ihmisryhmät; marginalisoidussa asemassa olevat henkilöt voivat kohdata syrjiviä ja vihamielisiä sisältöjä päivittäin eri alustoilla, jolloin niiden esiintyminen myös tutkimuksessa jatkaa altistusta väkivallalle ja toimia uutena lähtökohtana polarisoivalle keskustelulle.

Vahingollisten ja vihamielisten sisältöjen voimistamiseen sekä voimistumiseen liittyvää riskiä erityisesti journalistisissa kontekstissa käsitellyt Whitney Phillips antaa esimerkin siitä, miten väkivaltaan ja vihaan linkittyvien sisältöjen kuten meemien pelkkä selittäminen voi tarjota vaarallisille liikkeille ja ideologioille lisähuomiota. Vuonna 2016 ensimmäistä kertaa valkoiseen taloon pyrkineen Donald Trumpin kannatukseen liitettiin verkkokeskusteluissa runsaasti erilaisia meemejä, joista erityisesti *Pepe the Frog* -meemin yhteyttä oikeistolaiseen alt-right -propagandaan vastaehdokas Hillary Clinton lähti omassa kampanjoinnissaan selittämään. Tämän ja sitä seuranneen uutisoinnin myötä alt-right -liikehdintä sai kuitenkin entisestään lisää huomiota sekä helposti tunnistettavan ja samaistuttavan, ironista huumoria symboloivan sammakkomaskotin (Phillips 2018a; ks. myös Robertson 2016).

2010-luvulla edelleen äärioikeistolaisen liikehdinnän sekä varsinkin sille suotuisien verkkoyhteisöjen on nähty hivuttaneen niin sanottua *Overtonin ikkunaa* eli sallittuja, järkeviksi hyväksyttyjä keskustelunaiheita radikaalimpaan ja vihamielisempään suuntaan, mutta osasyllisinä

voidaankin nähdä myös äärioikeistolaisia sisältöjä uudelleenjulkaisseet mediatoimijat, jotka toivat vihamieliset ääriilikkeet (verkko)kulttuurisesta periferiasta enemmän osaksi ajan henkeä (Faris et al. 2017).

Vahingollisten sisältöjen uudelleenjulkaisuun ei liity ainoastaan kulttuurinen toisintaminen, sillä verkkoympäristöissä myös sisällön teknisellä kopioinnilla ja uudelleenjulkaisulla voi olla seurauksia. Tutkija voi huomaamattaan uudelleenarkistoida väkivaltaista sisältöä, jolloin se säilyy uudessa muodossa osana akateemista diskurssia. Hakukoneiden löydettävissä olevat tekstit ja kuvat voivat helpottaa vahingollisten sisältöjen löytymistä entisestään, tai ne voivat päätyä tekoälyjen käyttöön, jolloin jo valmiiksi esimerkiksi etnisiä stereotyyppiejä toisintavat, kuvaa ja tekstiä generoivat – sekä konteksteja ainakin toistaiseksi heikosti ymmärtävät tekoälyt saavat käyttöönsä stereotyyppiejä vahvistavaa aineistoa.

Eettisyyttä vahvistavat käytännöt viihteellisten väkivaltasisältöjen tutkimuskäytössä

Olen muotoillut kolme (3) keskeistä käytäntöä tai tutkimuksen osa-aluetta, joiden kautta väkivaltasisältöjen tutkimuskäytön eettisyyttä voidaan vahvistaa: 1) Metodologinen perustelu; 2) Kielellinen ja käsitteellinen tarkkuus; 3) Tekniset toimenpiteet.

Metodologinen perustelu

Metodologinen perustelu liittyy kaikenlaisen tutkimusaineiston tarkoituksenmukaisuuden perusteluun, mutta arkaluontoisia aiheita käsitellessä aineiston keruu ja käyttö edellyttävät tutkijalta huolellisempaa, koko tutkimusprosessia lävistävää perustelua. Metodologinen perustelu on jaettavassa karkeasti seuraaviin alakategorioihin: 1) Tutkimuksen tavoitteet ja kysymyksenasettelu; 2) Tutkimuksen relevanssi ja arvo; 3) Tutkimuksen menetelmät.

Tutkimuksen tavoitteet ja kysymyksenasettelu ovat keskiössä, kun rakennetaan perusteluja väkivaltaa ja vihamielisyyttä sisältävän aineiston käyttöön ja julkaisuun. Mikäli tutkimus ei etsi vastauksia verkossa julkaistaviin väkivallan kuvauksiin, vahingollisiin luokitteluihin tai esimerkiksi verkkoväkivallan kohteisiin, eivät ekplisiittisen väkivaltaiset, rasistiset, homo- tai transfobiset, ableistiset tai muutoin esimerkiksi epäinhimillistävät aineistoesimerkit ole perusteltavissa. Marginalisoinnin kohteiden asettaminen suurennuslasin alle epäinhimillistävissä kontekstissa on pystyttävä vähintäänkin perustelemaan tutkimuksen kysymyksenasettelulla, mutta se ei silti

välttämättä yksinään vielä riitä tekemään tutkimuksesta eettisesti kestävä. Perusteluilleen vahvistusta voi etsiä myös julkaisusta, johon omaa tekstiään on tarjoamassa; väkivaltaisten sisältöjen kuvaaminen voi olla erityisen perusteltua esimerkiksi väkivaltaa käsittelevässä erikoisnumerossa tai väkivaltaviihdettä käsittelevässä artikkelikokoelmassa.

Tutkimuksen relevanssin ja arvon sekä tarpeellisuuden arvioinnissa rakennetaan perustelua sille, miksi tutkimus juuri tästä aiheesta, aineistosta ja näkökulmasta on tärkeää. Haastavien, arkaluontoisten, väkivaltaisten ja provokatiivisten verkkosisältöjen tutkimus on perusteltavissa esimerkiksi ilmiön yhteiskunnallisella vaikutuksella ja sillä, miten ilmiön selittäminen auttaa ymmärtämään verkkokulttuureja ja verkosta arkipuheeseen, julkiseen keskusteluun ja populaarikulttuuriin leviäviä diskursseja sekä puhetapoja. Yhteiskunnallisen relevanssin lisäksi tutkimuksella voi olla myös menetelmällistä arvoa; haastavien sekä mahdollisesti harvoin tutkimuksessa käsiteltyjen aiheiden käsittely haastaa myös erilaisten menetelmien sekä esimerkiksi eettisten ohjeistojen rajoja, ja antaa siten arvokasta uutta tietoa myös tutkimuksen tekemisen työkaluista sekä niiden sovellettavuudesta.

Tutkimuksen relevanssin perustelussa voi erityisesti tulenarkoja, arkaluontoisia ja väkivaltaan liittyviä aiheita koskiessa hyödyntää misinformaation ja disinformaation asiantuntija Claire Wardlen ”keikahduspisteeksi” -määrittämää strategiaa (engl. *tipping point*), jossa ilmiöstä tulee uutisoinnin arvoinen sen keikahtaessa omasta syntykontekstistaan ja oman yhteisönsä tietoisuudesta laajemmin valtavirtaan (Wardle 2018; ks. myös Phillips 2018b, 6). Tutkijoiden tehtävä on eittämättä myös käsitellä tutkimuksessaan marginaaleja, pienien yhteisöjen tietoisuuteen jääviä ilmiöitä, mutta vaikeita ja arkaluontoisia aiheita käsitellessä on oltava erityisen tietoinen siitä, millaiselle ilmiölle antaa oman tutkimuksensa kautta huomiota ja mahdollisesti ”lisähapetta”. Toinen hyödyllinen tutkimuksessakin sovellettava ohjenuora mis- ja disinformaation eettiseen journalistiseen käsittelyyn liittyen on sen punnitseminen, onko joidenkin tarinoiden sisältämän valheen tai vahingollisuuden huomioiminen ja sitä myötä palkitsemisen riski sen arvoinen, että samalla saadaan kyseenalaistettua tai kritisoitua muita tarinoita (Phillips 2018b, 6).

Association of Internet Researchers -järjestön sekä Franzken ja kumppanien tuottaman verkkotutkimuksen eettisen ohjeistuksen mukaan tutkimusjulkaisuun valittavien aineistoesimerkkien kuten suorien aineistositaattien valinta on tutkimuseettisen valinnan lisäksi myös *menetelmällinen kysymys* (Franzke et al. 2020, 11). Esimerkiksi kriittistä diskurssianalyysia noudattavassa tutkimuksessa suorat aineistolainaukset voivat olla olennaisia sekä perusteltavissa

työn edellyttämällä argumentaatiolla. Vahingollisten aineistoesimerkkien ja sitaattien edellytyksenä on myös kriittinen ote ja analyysi. Koska väkivaltaisten aineistoesimerkkien julkaiseminen missä tahansa kontekstissa vaatii erityistä harkintaa, olisi aineistoesimerkkien ja analyysin tarjottava myös jotain uutta tietoa tutkimukseen sekä tieteelliseen keskusteluun. Tällöin vahingollista sisältöä ei toisteltaisi turhaan. Arkaluontoista sisältöä käsittelevillä aineistoesimerkeillä tulisi siis olla painoarvoa ja todistusarvoa suhteessa tutkimuskysymykseen, mutta tutkijan on myös tärkeää kyseenalaistaa ja käsitellä aineistoaan kriittisesti. Aineistoesimerkkien on kerrottava jotain, mitä ei muuten pystyisi kertomaan.

Vahingollisen ja viihteellisen sisällön tutkimuskäytön perustelu tutkimuksen tavoitteilla tai arvolla törmäyttää perustelun kuitenkin uudelleen intentioiden ongelmallisuuteen. Mikäli tutkija tarkastelee viihteellisiä ja humoristisia väkivaltasisältöjä ainakin osittain irrallaan niiden humoristisista tarkoituseristä, voiko hän uudelleenjulkaista aineistoesimerkkejä esimerkiksi väkivaltaa karnevalisoivista meemeistä vedoten omiin jaloihin tarkoituksperiinsä? Onko viihteellinen väkivaltasisältö edelleen väkivaltaista myös tutkimusartikkelissa julkaisun intentioista riippumatta?

Kielellinen ja käsitteellinen tarkkuus

Mediahistorioitsija Caroline Jack painottaa, että disinformaatiota ja erilaisia median manipulaatiokampanjoita käsitellessä sekä uutisoidessa tulisi *käyttää mahdollisimman tarkkaa kieltä*, terminologiaa ja käsitteistöä (Jack 2017). Disinformaatiota ja viihteellistä verkkoväkivaltaa yhdistää se, miten kumpaakin usein perustellaan hämäävästi huumoriin ja provokatiiviseen trollaukseen vedoten. Viihteellisyyteen ja huumoriin vetoaminen on siis keino häivyttää väkivaltaa. Provokatiivisuutta, viihteellisyyttä ja sisältöön kytkeytyvää parodiaa, satiiria tai ironiaa ei tule ylenkatsoa tai unohtaa, mutta on myös tärkeää nimetä sisällöissä kuvatut ilmiöt sellaisina kuin ne ovat. Tutkijoiden olisi hyvä välttää käyttäytymistä peitteleviä tai pehmentäviä kiertoilmaisuja häirinnän, väkivallan ja hyökkäysten kuvauksissa. Sana ”trolli” on tästä erityisen näkyvä esimerkki, sillä sitä käytetään usein tarkempien käyttäytymiskuvausten, kuten väkivaltaisen naisvihan, rasmin ja muun identiteettipohjaisen väkivallan ja epäinhimillistämisen sijaan (Phillips 2018b, 11).

Paneutumalla diskursseihin ja siihen, mitä aktuaalisesti sanotaan – sen sijaan, että pyrkii mahdollisesti kohti todentamattomia väitteitä sisällöntuottajien aikomuksista – voi keskittyä

paremmin siihen millaisia viestejä tiettyyn kuvaan, kommenttiin tai symboliin liittyen on välitetty ja millainen vaikutus sillä on sen nähneisiin ihmisiin.

Tekniset toimenpiteet

Verkon väkivaltasisältöjen eettistä tutkimuskäyttöä vahvistavia *tekniisiä toimenpiteitä* ovat erityisesti: 1) Rikollisten sisältöjen ilmianto; 2) Aineistoesimerkkien muokkaus; 3) Sisältövaroitukset

Tutkimuksen keskittyessä väkivaltaiseen, arkaluontoiseen tai muutoin vahingolliseen sisältöön on todennäköistä, että tutkija törmää aineistonkeruutyössään valitsemansa alustan sääntöjä rikkovaan sisältöön tai mahdollisesti myös rikoksen tunnusmerkit täyttävään sisältöön. Ilmiantamalla sisällön poliisille, tutkija voi omalla toiminnallaan myös heikentää vahingollisen sisällön näkyvyyden saamista (ks. myös Franzke et al. 2020, 17). Rikolliseen sisältöön törmätessä poliisin Nettivinkki-sivusto tarjoaa matalan kynnyksen mahdollisuuden ilmoittaa epäilyttävästä tai rikollisesta toiminnasta verkossa (poliisi.fi/nettivinkki). Sisällön ilmoituksessa on kuitenkin syytä harjoittaa harkintaa suhteessa sisällön esiintymiskontekstiin. Silmiinpistävä, aidosti uhkaavalta vaikuttava sisältö tai yksilöitävään, tunnistettavaan henkilöön liittyvät julkaisut ovat erityisen huolestuttavia, mutta esimerkiksi kaikilla Ylilaudalla julkaistuilla rasistisilla tai muuten loukkaavilla kommentteilla ei kannata kuormittaa Poliisin viestipalvelua.

Monilla sosiaalisen median alustoilla on myös omia, sisäänrakennettuja ilmiantopalveluja, jotka mahdollistavat sääntöjä rikkovan sisällön ilmoittamisen alustan ylläpidolle. Ilmiantojen seuraukset ilmiannetulle sisällöntuottajalle voivat kuitenkin olla moninaisia, eikä alusta välttämättä anna seurauksille kuten käyttäjätilin jäähyllä tai pysyvällä poistolla minkäänlaisia perusteluja (Matias et al. 2015, 36). Sosiaalisen median aineistonkeruun kannalta ilmianto voi myös vaikuttaa kerättyyn aineistoon; alustat kuten TikTok tulkitsevat ilmiannetun sisällön käyttäjälle ei-toivotuksi tai epäkiinnostavaksi, jolloin sisältöä tarjoava algoritmi saattaa joissain määrin karsia sen kaltaisia sisältöjä pois aineistoa keräävän tutkijan syötteestä (Tinuiti 2024). Vihapuhetta keräävän tutkijan kenttä voi siis muuttua joka ilmiannon myötä yhä haastavammaksi. Siksi on tärkeää, että tutkija tietää miten aineistonkeruuseen kytkeytyvä alusta toimii, ja miten vuorovaikutus alustan kanssa vaikuttaa aineiston muotoutumiseen.

Sisältöä tarkastelevalla tutkijalla ei ole kuitenkaan ylläpitovastuuta, eikä velvollisuutta huolehtia alustan sääntöjen toteutumisesta. Sisältöjen ilmiannon ei pitäisi olla kohtuuttoman kuormittavaa, eikä tulisi viedä suhteettoman paljon aikaa varsinaiselta tutkimustyöltä. Haastavien, kuten

vihamielisten ja väkivaltaisten verkkosisältöjen lukemisen ja analysoimisen kuormittavuuden tunnustaminen sekä huomioiminen tutkimustyössä on myös itsessään tutkimuseettinen toimi (Suomela et al. 2019, 12-14).

Suoraan aineistosta tehty lainaukset eivät kaikesta menetelmällisestä tai tutkimuksen arvoon ja kysymyksenasetteluun pohjaavasta argumentoinnista huolimatta ole aina perusteltavissa, ja tällöin väkivaltaan viittaavien ja vahingollisten aineistoesimerkkien julkaisu esimerkiksi tutkimusartikkelissa voi edellyttää *esimerkkien muokkausta*. Aineistoesimerkkien muokkaus tai jopa väärentäminen (engl. fabrication) on pääsääntöisesti hahmotettu keinona suojella tutkittavien yksityisyyttä sekä välttää aineiston alkuperäiskontekstin jäljitettävyyttä esimerkiksi hakukoneiden avulla (Markham 2012; ks. myös Thach et al. 2024).

Siinä missä aineiston anonymisointi suojelee ensisijaisesti aineistosta mahdollisesti tunnistettavia yksityishenkilöitä, tarkoitan aineistoesimerkkien muokkauksella erityisesti aineistoesimerkkien sisältöön kuten kuviin ja sanavalintoihin puuttumista, muovaamista ja peittelyä. Tällä tavoin voidaan suojella julkaisun yleisöä esimerkiksi eksplisiittisiltä seksuaalisen väkivallan kuvauksilta tai avoimen rasistisilta nimityksiltä sekä toisaalta myös vältetään vahingollisten ilmaisujen toisintamista.

Muovaillessani tähän käsikirjoitukseen listaamiani teknisiä toimenpiteitä kutsuin aineistoesimerkkien muokkausta alun perin sensuroinniksi, mikä heijasteli mahdollisesti omia alkuperäisiä tuntemuksiani aineistoesimerkkeihin kajoamisesta. Ylilaudalla julkaistua väkivaltaista toiseuttamista käsittelevä artikkelini sisältää aineistoesimerkkejä, joiden muokkausta julkaisun toimitus perustellusti vaati (Vaahensalo 2022). Tutkimusprosessin aikana olin itse sokeutunut omien aineistoesimerkkieni raakuudelle, ja pidin niitä arvokkaina todisteina artikkelissa tekemilleni väitteille. Siksi esimerkiksi kuvakaappausten muokkaus tuntui epärehelliseltä ja ilmiön todellisuuden peittelyltä. Sittemmin olen itsekin kasvanut kriittisemmäksi sen suhteen, millaisia sisältöjä tieteellisissä julkaisuissa tai esimerkiksi esityksissä on perusteltua julkaista.

Sisältövaroituksen lisääminen tutkimusartikkelin yhteyteen on keino, jota ei ole vielä itse koskaan tullut toteuttaneeksi, ja tutkimuskirjallisuudessa olen törmännyt käytäntöön harvoin (ks. esim. Kotilainen et al. 2022; Nummelin 2021; Hazman et al. 2025). Käytäntöä on hyödynnetty jonkin verran myös suomenkielisistä korkeakoulujen opinnäytetöissä (ks. esim. Kirsikka-aho 2021; Silkkola 2024; Pasivirta & Pursiainen 2023). Sisältövaroitusta on 2010-luvun alussa erityisesti feministisissä

verkkotiloissa suosituksi kasvanut käytäntö, jonka tarkoituksena on pääsääntöisesti varoittaa psyykkisen trauman kokeneita sisällöstä, joka voi laukaista traumaan liittyviä oireita. Sittemmin sisältövaroitukset ovat levinneet feministisistä verkkoyhteisöistä ja sosiaalisesta mediasta esimerkiksi korkeakouluopetukseen (Wyatt 2016, 17–18; Kyrölä 2018, 29; Bridgland et al. 2024).

Verkkoväkivaltaan liittyvässä opetuksessa ja esitelmöinnissä sisältövaroitusta on tullut minullekin tutuksi, ja käytännössä minulla on tapana varoittaa kuulijoita erityisesti aineistoesimerkeistä, joissa on eksplisiittisen väkivaltaista kieltä tai kuvallista sisältöä – ja tällöinkin olen valinnut vain sellaisia aineistoesimerkkejä, jotka ovat mielestäni välttämättömiä selitettävän ilmiön ymmärtämisen kannalta. Akateemisen opetuksen kontekstissa annettuja sisältövaroituksia on kritisoitu holhoaviksi – jopa infantilisoiviksi, opetushenkilökuntaa rajoittaviksi ja osin myös hyödyttömäksi käytännöksi stressin välttämiseen (Wyatt 2016, 20–21; Kyrölä 2018, 47).

Sisältövaroitukset saattavat jopa houkutella sisällön pariin (Bridgland et al. 752). Siksi niitä ei tulisi lähestyä karkottimina, tai keinona piilottaa tietoa. Oli sitten kyse esityksestä, luennosta tai artikkelista, toimii jo pelkkä otsikko itsessään sisältövaroituksena, mutta eksplisiittisen varoituksen avulla valmistellaan lukija tai kuulija kohtaamaan muuhun sisältöön verrattuna poikkeuksellisen affektiivinen ja tunneintensiteetiltään voimakas sisältö. Varoittamalla kuulijoita ja lukijoita voi myös varmistaa sen, että huomio kiinnittyy suuren tunnereaktion sijaan tehokkaammin juuri tutkijan valitsemaan näkökulmaan. Sisältövaroitusta voi mahdollistaa myös tarkemman ja kuvaavamman kielen käytön; valmistamalla lukija vaikeamman aiheen ja sisällön äärelle, voi ilmiötä lähestyä kiertoilmauksien sijaan suuremmin (ks. myös Wyatt 2016, 23).

Lopuksi

Vaikeiden sisältöjen, kuten väkivaltaa käsittelevien sosiaalisen median sisältöjen eettisesti kestävä tutkimuskäyttö edellyttää tätä tekstiä laajempaa ohjeistusta ja kattavampaa keskustelua oikeudenmukaisesta representaatiosta ja läpinäkyvästä, rehellisestä raportoinnista. Nostamalla esiin mahdollisia ongelmakohtia ja niihin mahdollisia vastauksia haluan kuitenkin parhaani mukaan auttaa muita samojen vaikeuksien kanssa painivia.

Sosiaalisen median ja verkon tutkimus – erityisesti kulttuurisesta ja laadullisesta näkökulmasta – on monasti eettisten erityispiirteidensä vuoksi vaikeasti lähestyttävää, sillä tutkijoiden on sitouduttava esimerkiksi tutkittavien yksityisyyden suojeluun myös julkisten aineistojen tapauksessa.

Tapauskohtaisesti on myös huomioitava esimerkiksi tietoiseen suostumukseen tai tekijänoikeuksiin

liittyviä tekijöitä, ja siksi sosiaalisen median tutkimus edellyttää tutkijaltaan monenlaisten riskien arviointia sekä hallintaa. Erityisiä haasteita asettavat varsinkin arkaluontoiset ja vaikeat aiheet, joihin luen myös verkon viihteelliset ja provokatiiviset väkivaltasisällöt, joiden arkaluontoisuus on usein myös kiistanalaista niiden huumoriin liittyvien intentioiden vuoksi.

Olen tässä tekstissä pelkistänyt hyvin karkeasti verkon viihteellisiin väkivaltasisältöihin liittyvät ongelmat ja ratkaisut, eivätkä ne todellakaan kata ilmiön moniulotteisuutta kokonaisuudessaan. Verkkoyhteisöihin paikantuvia ongelmia kuten väkivaltaa käsitellessä on myös muistettava esimerkiksi tutkimuksen mahdollinen leimaavuus. Kun tutkimus käsittelee jotakin nimettyä verkkoyhteisöä, -kulttuuria tai alustaa väkivallan näkökulmasta, on myös riskinä, että tutkijan nähdään leimaavan koko kyseinen kokonaisuus näkökulmansa kautta. Mitä rajatumasta yhteisöstä tai kulttuurista on kyse, sitä varovaisempi tutkijan on oltava, sillä sitä yksilöitävämpään joukkoon myös sisällöntuotanto kytkeytyy. Jos tutkimus keskittyy laajemmin esimerkiksi TikTokiin tai X:n kaltaisen ison, kansainvälisen alustan alaisuudessa julkaistuihin sisältöihin, ei vahingollisilla sisällöillä ole yhtä henkilökohtaista leimaa kuin esimerkiksi sellaisessa tutkimuksessa, joka tähtää kartoittamaan esimerkiksi pienen aiheelleen erikoistuneen Facebook-ryhmän tai keskustelufoorumin sisällä julkaistua sisältöä (ks. esim. Markham & Buchanan 2018, 5).

Onkin tärkeää muistaa, että tutkimuksen näkökulman rajaaminen on jo itsessään tutkimuseettinen valinta ja tutkijan on kyettävä perustelemaan, mistä hän valitsee aineistonsa esimerkiksi väkivaltaista sisältöä käsittelevään tutkimukseensa.

Verkkoväkivallan toisintaminen tutkimuksessa ei ole pelkkä tekninen tai metodologinen kysymys, vaan se on eettisesti latautunut teko, joka vaatii erityistä herkkyyttä varsinkin silloin, kun kyseessä ovat jo valmiiksi alisteisessa asemassa olevat ihmisryhmät. Tällöin tutkijan tehtävänä on punnita, palveleeko toisintaminen tutkimuksen päämääriä oikeudenmukaisesti, vai tuleeeko siitä osa ongelmaa, jota tutkimus pyrkii purkamaan. Tekstini otsikko viittaa provokatiivisesti binääriin, jonka kahden navan välillä tutkija operoi ja neuvottelee pyrkiessään maksimoimaan tutkimuksensa välittömyyden ja rehellisyyden sekä minimoimaan väkivaltasisältöjen vahingollisen voimistamisen. Täydellistä tasapainoa en ainakaan itse ole näiden napojen välillä vielä löytänyt, ja uskoakseni ainoa varma keino välttää verkkoväkivallan minkäänlainen toisintaminen on jättää ilmiö kokonaan käsittelemättä.

Lähteet

Kaikki linkit tarkistettu 16.9.2025.

Askanus, Tina. 2021. "On Frogs, Monkeys, and Execution Memes: Exploring the Humor-Hate Nexus at the Intersection of Neo-Nazi and Alt-Right Movements in Sweden." *Television & New Media* 22 (2), 147–165. <https://doi.org/10.1177/1527476420982234>

Austin, John. 1962. *How to Do Things with Words*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Bridgland, Victoria M. E., Payton J. Jones & Benjamin W. Bellet. 2024. "A Meta-Analysis of the Efficacy of Trigger Warnings, Content Warnings, and Content Notes." *Clinical Psychological Science* 12 (4), 751–771. <https://doi.org/10.1177/21677026231186625>

Buckels, Erin E., Paul D. Trapnell & Delroy L. Paulhus. 2014. "Trolls Just Want to Have Fun." *Personality and Individual Differences* 67, 97–102. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.01.016>

Butler, Judith. 1997. *Excitable Speech: A Politics of the Performative*. New York and London: Routledge.

Carter, Cynthia. 2003. *Violence and the Media*. New York: McGraw-Hill Education.

Dunn, Suzie. 2021. "Is it *Actually* Violence? Framing Technology-Facilitated Abuse as Violence." Teoksessa Jane Bailey, Asher Flynn & Nicola Henry (toim.) *The Emerald International Handbook of Technology-Facilitated Violence and Abuse*, 25–45. Bingley: Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/978-1-83982-848-520211002>

Faris, Robert, Harold Roberts, Bruce Etling, Nikki Bourassa, Ethan Zuckerman & Yochai Benkler. 2017. "Partisanship, Propaganda, and Disinformation: Online Media and the 2016 U.S. Presidential Election." Berkman Klein Center for Internet & Society, Harvard University. <http://nrs.harvard.edu/urn-3:HUL.InstRepos:33759251>

franzke, Aline Shakti, Anja Bechmann, Michael Zimmer, Charles M. Ess & the Association of Internet Researchers. 2020. *Internet Research: Ethical Guidelines 3.0*. <https://aoir.org/reports/ethics3.pdf>

Graham, Elyse. 2019. "Boundary Maintenance and the Origins of Trolling." *New Media & Society* 21 (9), 2029–2047. <https://doi.org/10.1177/1461444819837561>

- Hardaker, Claire. 2010. "Trolling in Asynchronous Computer-Mediated Communication: From User Discussions to Academic Definitions." *Journal of Politeness Research: Language, Behavior, Culture* 6 (2), 215–242. <https://doi.org/10.1515/jplr.2010.011>
- Hazman, Muzhaffar, Susan McKeever & Josephine Griffith. 2025. "What makes a meme a meme? identifying memes for memetics-aware dataset creation." *Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media* 19 (1), 745-59. <https://doi.org/10.1609/icwsm.v19i1.35843>
- Henson, Billy, Bradford W. Reynolds & Bonnie S. Fisher. 2016. "Cybercrime Victimization." Teoksessa Carlos A. Cuevas & Callie Marie Rennison (toim.) *The Wiley Handbook on the Psychology of Violence*, 553–570. Hoboken, NJ: Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118303092.ch28>
- Jack, Caroline. 2017. "Lexicon of Lies: Terms for Problematic Information." *Data & Society Research Report*. Data & Society Research Institute. <https://datasociety.net/output/lexicon-of-lies/>
- Jane, Emma A. 2014. "'Back to the Kitchen, Cunt': Speaking the Unspeakable about Online Misogyny." *Continuum* 28 (4), 558–570. <https://doi.org/10.1080/10304312.2014.924479>
- Kirsikka-aho, Ofimia. 2021. "'Sometimes I Think Illness Sits Inside Every Woman, Waiting for the Right Moment to Bloom': Väkivallan, Vallan ja Niitä Käyttävien Naisten Kuvaukset Gillian Flynnin Teoksessa *Teräviä esineitä*." Kandidaatin tutkielma, Jyväskylän yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-202106183868>
- Keller, Jessalynn, Kaitlynn Mendes & Jessica Ringrose. 2018. "Speaking 'Unspeakable Things': Documenting Digital Feminist Responses to Rape Culture." *Journal of Gender Studies* 27 (1), 22–36. <http://dx.doi.org/10.1080/09589236.2016.1211511>
- Knuutila, Aleksi, Heidi Kosonen, Tuija Saresma, Paula Haara & Reeta Pöyhtäri. 2019. *Viha vallassa: Vihapuheen vaikutukset yhteiskunnalliseen päätöksentekoon*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:57. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-786-4>
- Koski, Kaarina & Riikka Turtiainen. 2020. "Vernakulaari verkossa: Vertaisuuden ilmaisemisen digitaaliset ulottuvuudet". *Elore* 27 (1), 85–107. <https://doi.org/10.30666/elore.88834>

Kosonen, Miia, Salla-Maaria Laaksonen, Henrik Rydenfelt & Anja Terkamo-Moisio. 2018.

“Sosiaalinen Media ja Tutkijan Etiikka.” *Media & viestintä* 41 (1).

<https://doi.org/10.23983/mv.69924>

Kotilainen, Noora, Iida-Maria Tammi, Harri Pälviranta & Pekka Niskanen. 2022. “Me väkivallan suurkuluttajat: väkivallan merkitys taiteessa ja popkulttuurissa.” *Politiikasta*, April 11, 2022.

<https://politiikasta.fi/me-vakivallan-suurkuluttajat-vakivallan-merkitys-taiteessa-ja-popkulttuurissa/>.

Kyrölä, Katariina. 2018. “Negotiating Vulnerability in the Trigger Warning Debates.” Teoksessa Anu Koivunen, Katariina Kyrölä & Ingrid Ryberg (toim.) *The Power of Vulnerability*, 29–50. Manchester: Manchester University Press. <https://doi.org/10.7765/9781526133113.00007>.

Laaksonen, Salla-Maaria & Essi Pöyry. 2018. “Pahastumista vai politiikkaa: Sosiaalisen Median Kohut Affektiivisessä Keskustelukulttuurissa.” *WiderScreen* 21 (3).

<http://widerscreen.fi/assets/Laaksonen-P%C3%B6yry-3-2018.pdf>

Lumsden, Karen & Emily Harmer. 2019. “Online Othering: An Introduction.” Teoksessa Karen Lumsden & Emily Harmer (toim.) *Online Othering: Exploring Digital Violence and Discrimination on the Web*. Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-12633-9_1

Lumsden, Karen & Heather Morgan. 2017. “Media Framing of Trolling and Online Abuse: Silencing Strategies, Symbolic Violence, and Victim Blaming.” *Feminist Media Studies* 17 (6), 926–940. <https://doi.org/10.1080/14680777.2017.1316755>

Markham, Annette. 2012. “Fabrication as Ethical Practice: Qualitative Inquiry in Ambiguous Internet Contexts.” *Information, Communication & Society* 15 (3), 334–353.

<https://doi.org/10.1080/1369118X.2011.641993>

Markham, Annette & Elizabeth Buchanan. 2012. “Ethical Decision-Making and Internet Research: Version 2.0. Recommendations from the AoIR Ethics Working Committee.”

<https://aoir.org/reports/ethics2.pdf>

Markham, Annette & Elizabeth Buchanan. 2018. “Ethical Considerations in Digital Research Contexts.” Teoksessa James Wright (toim.) *Encyclopedia for Social & Behavioral Sciences*, 606–613. New York: Elsevier.

- Matias, J. Nathan, Amy Johnson, Whitney Erin Boesel, Brian Keegan, Jaclyn Friedman & Charlie DeTar. 2015. "Reporting, Reviewing, and Responding to Harassment on Twitter." *Women, Action, and the Media*. <https://arxiv.org/abs/1505.03359>
- Moody-Ramirez, Mia, Gabriel B. Tait & Dorothy Bland. 2021. "An Analysis of George Floyd-Themed Memes: A Critical Race Theory Approach to Analyzing Memes Surrounding the 2020 George Floyd Protests." *The Journal of Social Media in Society* 10 (2), 373–391. <https://www.thejsms.org/index.php/JSMS/article/view/847/537>
- Mulinari, Diana & Anders Neergaard. 2012. "Violence, Racism, and the Political Arena: A Scandinavian Dilemma." *NORA: Nordic Journal of Feminist and Gender Research* 20 (1), 12–18. <https://doi.org/10.1080/08038740.2011.650706>
- Nikunen, Kaarina, Jenni Hokka & Matti Nelimarkka. 2021. "Affective Practice of Soldiering: How Sharing Images Is Used to Spread Extremist and Racist Ethos on Soldiers of Odin Facebook Site." *Television & New Media* 22 (2), 166–185. <https://doi.org/10.1177/1527476420982235>.
- Nummelin, Juri. 2021. *Pulpografia Erotica: Amerikkalaisia seksipokkareita suomeksi 1960–1980-luvuilla*. Helsinki: BoD–Books on Demand.
- Pasivirta, Karen & Jenna Pursiainen. 2023. *Opas väkivaltaa kohdanneelle nuorelle*. Opinnäytetyö, Metropolia ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023110228436>.
- Peterson, Jillian & James Densley. 2017. "Cyber Violence: What Do We Know and Where Do We Go from Here?" *Aggression and Violent Behavior* 34, 193–200. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.01.012>.
- Phillips, Whitney. 2018a. "The Oxygen of Amplification: Better Practices for Reporting on Extremists, Antagonists, and Manipulators. Part 1, In Their Own Words: Trolling, Meme Culture, and Journalists' Reflections on the 2016 US Presidential Election." *Data & Society Report* 22. <https://datasociety.net/library/oxygen-of-amplification/>
- Phillips, Whitney. 2018b. "The Oxygen of Amplification: Better Practices for Reporting on Extremists, Antagonists, and Manipulators. Part 3, The Forest and the Trees: Proposed Editorial Strategies." *Data & Society Report* 22. <https://datasociety.net/library/oxygen-of-amplification/>

Robertson, Adi. 2016. "Hillary Clinton exposing Pepe the Frog is the death of explainer." *The Verge*. <https://www.theverge.com/2016/9/15/12926976/hillary-clinton-trump-pepe-the-frog-alt-right-explainer>

Saresma, Tuija. 2020. "Vihan sfäärit: Valkoisten heteromiesten affektiivinen mobilisaatio sosiaalisessa mediassa." Teoksessa Jenni Rinne, Anna Kajander & Riikka Haanpää (toim.) *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*, 196–243. Ethnos-toimite 22. Helsinki: Ethnos ry. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021042827140>

Silkkola, Taina. 2024. *Representaatio ja arvot näyttelijän työssä: muutunko roolityöni myötä*. Opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/867132/Silkkola_Taina.pdf

Silva, Daniel N. 2017. "Investigating Violence in Language. An Introduction." Teoksessa Daniel N. Silva (toim.) *Language and Violence: Pragmatic Perspectives*, 1-30. 1. painos, Amsterdam, [Netherlands]; John Benjamins Publishing Company, 2017. <https://doi.org/10.1075/pbns.279>

Suominen, Jaakko, Petri Saarikoski & Elina Vaahensalo. 2019. *Digitaalisia kohtaamisia: Verkkokeskustelut BBS-purkeista sosiaaliseen mediaan*. Helsinki: Gaudeamus.

Suomela, Todd, Florence Chee, Bettina Berendt & Geoffrey Rockwell. 2019. "Applying an Ethics of Care to Internet Research: Gamergate and Digital Humanities." *Digital Studies/Le Champ Numérique* 9 (1). <https://doi.org/10.16995/dscn.302>

Särmä, Saara. 2020. "Underbelly: Making Online Hate Visible." *New Perspectives* 28 (1), 128–141. <https://doi.org/10.1177/2336825X20906316>

Tervonen, Kaisu. 2017. "Pimeän naurun piilopaikka." *Voima* 14.10.2017. <https://voima.fi/artikkeli/2017/pimean-naurun-piilopaikka/>

Thach, Hibby, Samuel Mayworm, Daniel Delmonaco & Oliver Haimson. 2024. "(In)Visible Moderation: A Digital Ethnography of Marginalized Users and Content Moderation on Twitch and Reddit." *New Media & Society* 26 (7), 4034–4055. <https://doi.org/10.1177/14614448221109804>

Tinuiti. 2024. "How TikTok's Algorithm Works in 2024 [& 15 Tactics to Go Viral]." Tinuiti Blog, <https://tinuiti.com/blog/paid-social/tiktok-algorithm/>

- Tuomi, Pauliina. 2019. "Pakko katsoa?! Nykypäivän provokatiivinen televisiotuotanto mediateollisuuden muotona". *Lähikuva – audiovisuaalisen kulttuurin tieteellinen julkaisu* 31 (4), 48–79. <https://doi.org/10.23994/lk.77933>.
- Turtiainen, Riikka & Sari Östman. 2013. "Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia." Teoksessa Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkosta – Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*, 49–67. Tampere: Vastapaino.
- Tuters, Marc & Sal Hagen. 2020. "(((They))) Rule: Memetic Antagonism and Nebulous Othering on 4chan." *New Media & Society* 22 (12), 2218–2237. <https://doi.org/10.1177/1461444819888746>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2019. *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarviointin_ohje_2020.pdf
- Vaahensalo, Elina. 2022. "'Uuniin siitä' – Väkivaltainen ja toiseuttava verkkokeskustelu Ylilaudalla." *Lähikuva* 35 (3), 29–44. <https://doi.org/10.23994/lk.121893>
- Vaahensalo, Elina. 2021. "Samanlaista toiseuttamista, erilaisia toisia: Toiseuttavan verkkokeskustelun muodot anonyymeissä suomenkielisissä keskustelukulttuureissa." *Media & viestintä* 44 (3), 1–29. <https://doi.org/10.23983/mv.111507>.
- Vainikka, Eliisa. 2020. "Prekarisaation tunnemaista: Vastustavat taktikat, tunnelmat ja elämänpolitiikka verkon julkisuudessa." Tampere: Tampere University. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1637-2>
- Vainikka, Eliisa & Auli Harju. 2019. "Anonyymien keskustelupalstojen julkisuus: Marginaaliin jääneiden vertaistukea ja yhteiskuntakritiikkiä." *Media & viestintä* 42 (2), 99–121. <https://doi.org/10.23983/mv.83374>
- Wardle, Claire. 2018. "5 Lessons for Reporting in an Age of Disinformation." *First Draft*, December 28. <https://medium.com/1st-draft/5-lessons-for-reporting-in-an-age-of-disinformation-9d98f0441722>

Warfield, Katie, Jamie Hoholuk, Blythe Vincent & Aline Dias Camargo. 2019. "Pics, Dicks, Tits, and Tats: Negotiating Ethics Working with Images of Bodies in Social Media Research." *New Media & Society* 21 (9), 2068–2086. <https://doi.org/10.1177/1461444819837715>

Wyatt, Wendy. 2016. "The Ethics of Trigger Warnings." *Teaching Ethics* 16 (1), 17–35. <https://doi.org/10.5840/tej201632427>

Zannettou, Savvas, Joel Finkelstein, Barry Bradlyn & Jeremy Blackburn. 2020. "A Quantitative Approach to Understanding Online Antisemitism". *Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media* 14 (1), 786-97. <https://doi.org/10.1609/icwsm.v14i1.7343>